

Az erdőértékesítés tudományos kezdetei

A szakirodalmat olvasva manapság egyre többet találunk az erdő valódi értéke elismertetésének fontosságával és azzal az igénnyel, hogy minél pontosabban lehessen az erdő értékét (materiális és immateriális értékeit) megállapítani, mind a természeti károsodás (széldöntés, hótörés, erdőtüz, rovarok okozta pusztulás stb.), mind az emberi tevékenység (kisajátítás más célra, helytelen gazdálkodás stb.) miatt esetlegesen bekövetkezett pusztulások esetén.

Hogy ez az igény nem újkeletű, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az első ilyen igényű önálló szakirodalom (**Cotta**, Berlin 1804.) megjelenése után 50 évvel már hazánkban is megjelent **Beivinkler** német nyelvű erdőértékszámítás könyve, melynek második kiadása magyar nyelven 1866-ban került kinyomtatásra: „*Útmutatás az erdőérték kiszámítására, gyakorlati példákkal*” címen.

Az első önálló magyar nyelvű szakkönyvet követte a Bányászati és Erdészeti Akadémia polihisztor tanára, **Fekete Lajos** tollából a Selmecbányán 1874-ben kiadott „*Erdőértékszámítástan erdészek, erdőbirtokosok, erdőtiszték és általában az erdőüzlettel foglalkozók számára, erdészeti tanintézeteken való használatra, de egyszersmind az öntanítás kiváló figyelembevételével*” című könyv, amit a szerző **Wagner Károly** m. kir. főerdőtanácsosnak, mint a m. kir. Pénzügyminisztérium Erdészeti Osztálya főnökének ajánlott.

A szerző rövid bevezetésben ismerteti a legfontosabb erdőértékszámítási fogalmakat, az erdőértékszámítás felosztását és az addig megjelent szakirodalmat. Ezt követően három részben tárgyalja az erdőértékszámításhoz szükséges (nemzetgazdaságtani, kamatszámítási) alapismereket, majd bevezet az erdőértékszámítás elméletébe. Foglalkozik a talaj-, az állab (lábon álló fa, állomány) értékével, az erdőértékkel és jövedelemmel. Külön fejezetet szentel — az erdőértékszámítás alkalmazásával — némely gyakorlati kérdés megoldásának, mint: eladás-vétel, erdőosztás-egyesítés, szolgálat-megváltás, kisajátítás és kártérítés. Végül kamatszámítási táblázatokat tartalmaz a könyv. Szemléletes példákon mutatja be a kamatoskamat számítás, a járadék számítás és azok alkalmazását.

Az erdőértékszámításnál kitér a faállományok fafaj összetételére, talajviszonyaira, fekvésére, termőhelyi jóságára, üzem módjára, vágásfordulójára, az erdei termékek (fa, köztes- és melléktermékek, talaj stb.) árára, vizsgálva a bevételek és kiadások mérlegét. A szakkönyv közérthető nyelvezetű, csupán néhány régies szakkifejezés (pl. állab = álló fa, faállomány; forda = forduló; kerüérték = befektetési érték stb.) nehezíti meg

a leírtak megértését.

A könyv nagy érdeklődést váltott ki, mert 1892-ben már ki kellett adni a második, teljesen átdolgozott és bővített kiadású Erdőérték-számítást, melyben **Fekete Lajos** felhasználta az eltelt 20 esztendő tapasztalatait, a tudomány előrehaladásának és a megváltozott viszonyoknak megfelelő módosításokat és bővítéseket végzett. Az újabb kiadású könyv felépítése hasonló az 1874-ben kiadotthoz, de bővebben foglalkozik a különböző javakkal, jövedelmekkel, a kamatszámítással, a tőkével és járadékokkal (talaj és erdőjáradék). Az értékszámítás elmélete kifejtésénél az állabértéket sokkal részletesebben tárgyalja: elkülönítve az egész állabot, az állab egyes részeit, a szabályos fakészletet, erdőértéket és jövedelmet.

Aktualizált adatokkal mutatja be az erdőértékszámítás alkalmazását az 1900-ban megjelentetett *Erdészeti nyereségszámítás-tan* című könyvében.

A következő összefoglaló jellegű irodalom **Fekete Zoltán** előadásai alapján **Bezzegh László** összeállítása, a kézírásos formában litografált jegyzetként 1946-ban Sopronban megjelent kiadvány, majd a kézirat gyanánt 1949-ben kiadott jegyzet.

Szerző az erdőérték számításához szükséges alapismeretek (kamat, az erdő mint üzleti tőke, érték meghatározás, kamat- és járadékszámítás) után foglalkozik a talaj, az állomány, a növedék, a szabályos fakészlet és az erdő értékével, az erdészeti nyereségszámítással, az állomány érték növekedési törvényeivel és összetevőivel. Mellékel állományértéktáblázatot és képlettárat.

Dr. Márkus László és dr. Illyés Benjamin, az ERTI munkatársai 1979-ben adtak ki egy mérmőktovábbképző jegyzetet Erdőértékszámítás címen, majd a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában jelent meg 1986-ban dr. Márkus László „*Erdőérték és eredményszámítás*” című könyve, mely részletesen foglalkozik a fatermelés modelljeivel, a fatermelés költségeivel és kamataival, kamat- és járadékszámításával. Külön fejezetekben taglalja a faállomány értékét befolyásoló tényezőket, az erdőértékelés eljárásait (tőár, kamat, különbözeti járadék) a vagyon és eredményszámítást. A könyv a korábbi e témakörben kiadott szakirodalomhoz hasonlóan kamat- és járadékszámítási táblázatokat is tartalmaz.

A felsorolt, hazánkban kiadott önálló munkák mellett és a kiadásuk közti időben különböző szerzők tollából folyamatosan jelentek meg cikkek, tanulmányok az erdőértékszámítással kapcsolatosan, melyek egy részének felsorolását az említett könyvek is tartalmazzák.

Dr. Ráczné Schneider Ildikó

Emlékezés Horváth Andorra

Balassagyarmaton született, 1892-ben. Besztercebányán érettségizett, majd beiratkozott a selmeci főiskola erdőmérnöki karára. Elvégzett három évfolyamot és akkor kitört a világháború. Kivitték a frontra, csakhamar orosz fogságba került és 42 hónapot töltött ott. Szibériában, a Vjatka partján, Jaranszk községből 1916-ban szökést kísérelt és **Kriska Sándor** főerdőmérnök társaságában nyolc napon át bolyongott az őserdőben, értékes tapasztalatokat gyűjtve a természetes erdőről. A háború végeztével hazajöve elvégezte a negyedik évfolyamot és 1919-ben záradékolta. A főiskolai anyakönyv általában jeles szorgalommal, elégséges tanulmányi eredményről tanúskodik.

Első szolgálati helye a Salgótarjáni Kőszénbánya RT-nél volt, előbb mint gyakornok, majd mint uradalmi vezető. Később a báró Prónay féle Nógrád megyei uradalom erdőgazdaságát vezette, 1945-ben a váci állami erdőrendezéshez került és lett ennek vezetője 1950-ben történt nyugalmabavonulásáig. Tulajdonosi szemlélettel gazdálkodott és foglalkozott az erdőgazdálkodás majd minden üzemágával. Állandóan frissítette a tanultakat, töprengett a jobb megoldásokon és eredményeit állandóan ellenőrizte.

Ez így egymagában különösnek nem mondható, az abban a korban gyakran tapasztalt életút volt. Említésre most nem is került volna, ha szolgálati idejének végén, sőt azon túl is, lakásának hajnali csendjét fel nem veri kis írógépezék kopogása és papírra nem veti 40 év gyakorlati tapasztalatait, amelyek megismertetését, alkalmazását multhatatlanul szükségesnek érezte az akkor formálódó, legújabbkori magyar erdőgazdálkodás felvirágoztatása érdekében. Így készült egy több mint 400 oldalas kézirat – egyszerre több példányban, vékony, átütőpapíron sűrű gépelve.

AZ ERDŐ A GYAKORLAT BONCKÉSE ALATT és **AZ ERDÉSZET FEJLESZTÉSÉNEK ÚTJA** című kéziratát Horváth Andor három részre osztotta. Az I. rész *Az erdészet fejlesztésének múltja, az erdő panasza* címet viseli. Itt az erdőgazdálkodásban elkövetett – nagyrészt az 1879. évi Erdőtörvénynek felróható – hibákat fejtegeti, amelyek megállapítása szerint mintegy 45 %-nyi fatermés-vesztéget okoznak és végzetes mértékben járulnak az erdőtalaj leromlásához. Ennek elejét veendő a hozamszabályozás ilyen irányú fejlesztését tartja szükségesnek, elvetve a növedékgazdálkodást. A jövő erdőgazdálkodásának felelősségét nagyrészt az erdőrendezésre hárítja.

A II. résznek *Az erdőfejlesztés, erdőtenyésztés dinamikája* címet adta. Itt az „erdőművelés” helyett az „erdőtenyésztés” fogalmát vezeti be és az egészet számszerűleg értékelhető alapokra fekteti. Meghatározott adatokkal kiegészített törzsenkénti felvételek alapján fatenyésztési (fafajtipológiai) táblákat szerkesztet, erdőtenyésztési kardiogramnak is nevezhető évgyűrűanalízist készített minden munkába vett erdőrésztletben és ezekből számszerűleg igazolható módon állapítja meg a legeredményesebben tenyészthető fafajt, elegyet, elegyítési módot, az erdősírtési hálózatot, véghasználati kort és törzsszámot, csemeteszükségletet – mindazt, ami megbízhatóan alapozhatja az erdőtelepítést, felújítást. Bevezeti az erdő biológiai egysége fogalmát, ami annyi szomszédos fát jelent, amennyi szükséges egyetlennek kifogástalan felneveléséhez. A tisztítást a csemetekorban indítja. Iránymutatója a cseme-

teszám. A belenyúlásokkal figyelmet szentel a szakaszos fejlődésnek, a második szakaszban – megelőzve az erre irányuló főhatósági intézkedést – kijelölteti már a véghasználatig fenntartandó fákat. Új fogalomként vezeti be az „erdő teherbíróképességét”, ami részben teljesítőképességet jelent. Eredménytáblázatok szerkesztését kívánja az üzemtervekben minden főbb tevékenységre, külön a jövő erdőgazdálkodásának jobb megalapozására.

A III. rész *az erdészet fejlesztésének sürgős és távlati terveiről* szól. Legfontosabb ezekben az országfásítási tervek felülvizsgálatára és kiegészítésére tett javaslat, és a konkrét számításokkal alátámasztott ellentervek. Legnagyobb jelentőséget tulajdonít a mezővédő erdősávoknak, de sokat vár az út-, vasút-, vízfolyáskísérő, tanyákat védő fasoroktól, az erdőszelek megkülönböztetett kezelésétől. Nem csak fatermésben, de jelentős összegeket mutat ki mezőgazdasági terméknövelésben, méhészkedésben és egyéb mellékhasználatokban. Terve van még a légmozgás, a szél hasznosítására és a vizek termőerejének halgazdasági használatára is.

A művet még két külön tanulmány egészíti ki. Az egyik *Az erdő kambiumtörvénye*, a másik *A szénsav világjelentősége*. Az előbbiben részletesen fejti ki alapelgondolását, amely szerint a fatermés a kambiumon jön létre, így nélkülözhetetlenül szükséges felületének ismerete, kiterjedésének számbavétele és számításainkban való szerepeltetése. Erre nézve részletes útmutatást ad. Az utóbbi a szénsavtrágyázással foglalkozik. Kimutatja fatermést befolyásoló szerepét és a gyakorlati alkalmazására javasolt megoldást.

Az óriási mű elkészültével megküldte azt hozzászólás és állásfoglalás végett szakmánk akkori vezérégyéniségeinek – egyetemünk professzorainak. Ők tudományterületük vonatkozásában foglalkoztak az anyaggal. Legrészletesebben **Fekete Zoltán** a tőle szokott alapos-sággal, de állást végül is nem foglalt, mondván, hogy nem akar alkalmat adni a többieknek a „csatlakozáshoz”. **Roth Gyula** ugyancsak jobban belemélyedt, sok mindennel nem értett egyet, de végül is felhasználásra elkérte az egyik fejezetet, illetve adatot. **Lámfalussy Sándor** elegánsan intézte el a vele való foglalkozást. Így jutott el a munka 1955. április 4-i keltezéssel és **HAZÁMNAK, AZ ELSŐ MAGYAR, FÜGGETLEN ORSZÁGOS ERDÉSZETI FŐGAZGATÓSÁGNAK** ajánlással hasznosítás végett az erdészeti főhatósághoz. Sajnos nem kedvező időben. Egy évvel előtte hirdettük meg a legújabbkori erdőgazdálkodás irányelveit és a szakma színe-jáva a részleteket tárgyaló szakmai utasításokon dolgozott. Horváth által felvetett rengeteg új gondolat, megfigyelés, következtetés megszűrésére, rendszerezésére erő már nem jutott, a mű megszerkesztésére vállalkozó, kiadására pártfogó nem akadt. Talán még szakmai irigység, tudományos féltékenység is felütötte fejét és a hatalmas más évtizedek múltával a Mátra-Nyugatbükki EFAG szilvásváradai erdészeti múzeumának könyvespolcára került és várja, hogy legalább a létezéséről tudomást szerezzen a szak.

Mint az ügynek annak idején főigazgatósági referense — lelkiismerete megnyugtatóására igyekszik most ehhez hozzájárulni:

Jérôme René

ROVATVEZETŐ: MOSONYI BÉLA

Tarokk sarok

Rejtvény:

Osztás, licit és skartolás után a helyzet az alábbi

Attila XXI, XVII, XVIII, XIV, I, treff: D, L, B, Á
Dezső XIII, VI, III, II, treff: K, kőr: K, D, Á plkk: B
Béla XV, X, VIII, VII, V, IV, káró: K, D, kőr: B
Csaba skiz, XX, XIX, XVI, XII, XI, IX, plkk: K, Á

Kérjük, írják meg, hogy véleményük szerint miként alakult a fenti kiosztású játszma. A megfejtéseket kérjük a megjelenéstől számított tizenöt napon belül a szerkesztőség címére megküldeni.

Továbbra is megkíséreljük, hogy az erdészársadalom közkedvelt kártyajátéka, a tarokk köréből tanulságos játszmákat idézzünk, rejtvényeket adjunk fel, bocsássunk esetleg vitára. Kérjük tisztelt olvasóinkat, írják meg véleményüket az ilyenfajta rejtvényekről, valamint — ha megnyerte tetszésüket a rovat — segítsék a rovatvezető munkáját a körökben előfordult esetek, történetek leírásával, ezeket közölni fogjuk.

Az egységes értelmezés érdekében előrebocsátjuk, hogy a rejtvényekben „szereplők” a Paskievics-féle, kötelező XX-as hívásos tarokkot játsszák, ahol a XX-as feketés tilos és az értékelhető figurák a következők: tulétroá (tuli), négy király, duplajáték, pagátultimó, volát és XXI-fogás.

A játékban mindig Dezső az osztó, tőle jobbra ülnek Attila, Béla és Csaba.

A helyes megfejtést beküldők között — a Monteditio Kft ajándékaként — könyvutalványokat sorso-lunk ki.

Az előző havi rejtvény megfejtése:

Osztás, licit és skartolás során kitűnik, hogy Bélának négy király van a kezében. Tekintettel arra, hogy a licit az alábbiak szerint zajlott le

Attila	Béla	Csaba	Dezső
három	passz	passz	kettő
tartom	passz	passz	egy
tartom	passz	passz	szóló
tartom	passz	passz	passz

vagyis Béla az igen veszélyes helyzetben lévő Dezső partnere lett, Béla a négy királyt bemutatva eldobja a lapokat. Célszerű ezt tenni abban az esetben is, ha Dezső a talonból a XX-ast húzza fel, mivel ekkor a három honór együtt játszik és az ellenjátékosoknak kevés az esélye a parti megnyerésére.